

Карпець Ю. В., НУ «ОЮА»

ІНСТИТУТ ЛІДЕРСТВА ЯК МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ В ПОЛІТИКО-ВЛАДНИХ ВІДНОСИНАХ

Стаття присвячена одній із актуальних проблем у сучасному політичному житті, а саме – дослідженню функціонування інституту лідерства як механізму політичного впливу. З'ясовано сутність понять «лідерство» та «лідер», означені форми та вектори впливу інституту політичного лідерства в сучасному українському політикумі.

Однією з найважливіших сучасних проблем суспільства є проблема формування політичного лідерства як інституції. Сьогодні в Україні, та й в світі в цілому, як ніколи, висока потреба в появі політичного лідера, який здатен швидко і чітко реагувати на всі проблеми (як соціально-економічного, так і політичного характеру) та ефективно, а головне вчасно і відповідно до потреб суспільства їх вирішувати. На нашу думку, саме інститут політичного лідерства (за умови його підтримки з боку громадянського суспільства) покликаний ефективно і реально впливати на сучасний політичний процес. Цей вплив є одним з найважливіших чинників, який сприяє соціокультурному розвитку суспільства та відіграє значну роль у модернізаційних процесах країни, безпосередньо пов'язаний із характером і якістю політичної влади. Це один із найвагоміших системоутворюючих елементів державно-політичного життя.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що перебуваючи в умовах «хронічної» нестабільності, суспільство прагне з'ясувати все, що стосується якостей такого інституту як політичне лідерство та форм і векторів його впливу.

Після розпаду Радянського Союзу та утворення власної національної держави, значно збільшився інтерес до вивчення проблеми лідерства. Суспільство пильно стежить за політичним життям країни, за утворенням та функціонуванням політичних партій, громадських рухів та груп, за появою нових лідерів, які реалізують функції державної влади. Це пояснюється насамперед тим, що суспільство зіткнулося з рядом соціально-економічних та політичних проблем, які вимагають оперативного і якісного вирішення. Оскільки державна політика не існує без політичних лідерів та їхньої діяльності, виникла нагальна потреба у вивченні і дослідженні феномена лідерства та напрямків його політичного впливу.

На перехідному етапі від авторитаризму до демократії в Україні продовжується розбудова інституту політичного лідерства.

Саме політичні лідери, займаючи високі державні посади, формують сприйняття і образ держави у світі, а це в свою чергу, дає змогу розглядати політичне лідерство не лише як впливовий професійний і соціальний інститут, а й як ефективний інструмент внутрішньої і зовнішньої політики, важливу умову успішного розвитку української політичної нації.

Перед тим, як перейти до безпосереднього висвітлення проблеми, доцільним було б з'ясувати, хто з науковців вже займався вивченням сформульованої нами проблеми. Варто відзначити, що на сьогоднішній день практично не має наукових праць, які б всебічно досліджували вплив лідерства на політичний процес. Серед науковців, які займалися дослідженням лідерства та механізму створення його іміджу варто відзначити А. Ахундову, яка присвятила свою працю висвітленню проблем політичного лідерства, В. Батушан – вивчав особливості професійної підготовки політичних лідерів для підвищення ефективності впливу і взаємодії в державному управлінні, І. Єремєєва – з'ясувала проблеми формування ефективного іміджу в сучасній політології, Д. Коваленко і М. Школяр – в своїй праці зосередились на гендерному аспекті лідерства, Р. Нелюбов – присвятив своїй праці визначенню ролі української еліти в процесі державотворення та з'ясуванню концепції політичного лідера у працях Н. Макіавеллі, О. Нурко та А. Новик – досліджували формування іміджу авторитарного лідера тощо.

Значно менше уваги в науковій літературі присвячено питанню політичного впливу. Серед незначної когорти науковців, яких цікавила ця категорія політичної науки варто зазначити В. Власова, який в своїй праці «Вплив і процес» досліджував умови здійснення впливу, функції і форми його здійснення та ін. Дж. Пфедфер пропонує аналіз влади та демонструє як лідери використовують її у власних цілях. У роботі автор аналізує фактори які лежать в основі особистої влади і впливу Д. Виговський спробував з'ясувати сутність політичного впливу як категорії політичної науки. Г. Осика в своєму дисертаційному дослідженні з'ясовувала сучасні електронні джерела політичного впливу.

Для кращого розуміння предмету дослідження, доцільно було б окреслити дефініцію категорій «лідер», «лідерство», «вплив» та «політичний вплив». Так, термін «лідер» походить від англійського слова *leader* і означає «ведучий», «керівник», «вождь». За визначенням словника із соціальної політики, поняття «лідер» означає авторитетний член організації або групи, особистий вплив якого дозволяє йому грати головну роль у соціальних ситуаціях і процесах [1, 100].

У словниках загального характеру «лідер» визначається як глава, керівник політичної партії, громадської організації і як особа, що користується найбільшим авторитетом, впливом в певному колективі. Політологія розглядає лідерство як один з найважливіших елементів механізму регулювання відносин індивідів, соціальних груп та інститутів у сфері політики. Лідер – це член групи, який бере на себе більшу частину відповідальності в досягненні групових цілей, ніж інша частина групи [2].

А. Ахундова у своїй науковій праці, присвяченій феномену лідерства, зазначає, що лідером є особа, здатна впливати на інших з метою інтеграції, регуляції, оптимізації спільної діяльності, спрямованої на задоволення інтересів даного співтовариства; це член групи, за яким всі інші члени визнають право приймати життєво важливі рішення у відповідальних для неї ситуаціях, – рішення, що зачіпають їхні інтереси, і визначають напрями і характер діяльності всієї групи. Крім того, це найавторитетніша особистість, що реально відіграє центральну роль в організації спільної діяльності та регулюванні взаємовідносин.

Інколи поняття «лідер» ототожнюють з поняттям «керівник», але така позиція є невірною, адже не завжди лідер є керівником колективу, а керівник у свою чергу не завжди є лідером. Відмінність керівника від лідера полягає ще також в тому, що першого зазвичай, призначують, він наділений офіційним правом заохочувати та наказувати, є відповідальним за стан справ у колективі, тоді як лідер – обирається стихійно та не має офіційних зобов'язань [3].

Такої ж думки притримується і А. Траверсе, але при цьому зазначає, що лідер не може не мати якостей керівника (тобто організаторських, комунікативних та інших професійно необхідних і достатніх здібностей). Він має прагнути і бути здатним консолідувати зусилля оточуючих та активно впливати (в межах певної території) на цей процес задля досягнення означених і проголошених цілей [4].

А. Ахундова дає визначення і іншій категорії, і вважає, що лідерство у сучасному суспільстві – це вплив, авторитет, влада і контроль над іншими; це управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана з прийняттям владних рішень, це керівна посада.

Варто наголосити на тому, що політика неможлива без політичного лідера, який виступає символом спільності і зразком політичної поведінки групи, здатний реалізувати її інтереси за допомогою влади [3].

С. Осипова, в своєму дисертаційному дослідженні, дає декілька визначень лідерству. Перш за все, на її думку, лідерство має

визначатися як пріоритетний вплив з боку певної особи на все суспільство, організацію чи групу. З другого боку – це управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана з ухваленням владних рішень, тобто це керівна посада. По-третє, політичне лідерство виступає як свосерідне підприємництво, яке здійснюється на політичному ринку, на якому політичні підприємці в конкурентній боротьбі обмінюють свої програми вирішення суспільних задач і передбачувані способи їх реалізації на керівні посади. По-четверте, політичне лідерство – є символом спільності і зразком поведінки групи, здатної реалізувати її інтереси за допомогою влади [5, 5].

На думку А. Д. Пахарева лідерство – це не тільки набір неординарних якостей і здібностей лідера, а й особливий вид міжособистісних взаємин, і його вплив є цілеспрямованим і передбачуваним, характеризується тривалістю часу та динамічністю [6, 7].

В. Власов розуміє під лідерством персоніфіковану форму соціального контролю та інтеграцію всіх механізмів і способів індивідуально-особистісного впливу з метою досягнення максимального ефекту в груповій діяльності [7].

В політологічній літературі вирізняють ще таке поняття як «контреліта», до якої відносять лідерів та впливових осіб з опозиційних політичних сил, партій, громадських рухів, яка не отримала підтримки більшості населення, та аналізує й критикує дії влади, пропонуючи власні шляхи розвитку держави [8]. Не можна говорити про те, що опозиція не впливає на політичний курс певного регіону, або держави взагалі, саме під її нищівною критикою лідери, що знаходяться при владі, змушені корегувати свій політичний курс. Але в більшості випадків, завдяки неконструктивній критиці, з метою підвищення свого авторитету, «контреліта» замість активізувати суспільство, сіє в ньому зневіру і скептицизм.

Якщо говорити про таку категорію, як вплив, то під ним слід розуміти комплекс факторів, які за певних умов можуть змінити поведінку, світосприйняття особи, її ціннісні орієнтири, або групи осіб в потрібному напрямку. У своїй праці Д. Виговський наводить соціологічне визначення впливу, яке є цілеспрямованою зміною уявлень, поглядів, поведінки особи або групи шляхом діяння; однією з форм реалізації влади.

Що ж до політичного впливу, то це взаємодія суб'єктів політики з метою зміни існуючого стану чи поведінки суспільства для отримання дивідендів, вигод, певних переваг [9, 63]

Інтерес до лідерства і спроби осмислити цей складний соціальний феномен виходить із стародавніх часів. Політика й історія в епоху

Античності вивчалися переважно з позиції тих людей, які управляли та керували іншими. Спочатку їх право на керівництво обґрунтовувалося високими моральними якостями і достоїнствами. Самі лідери представлялися в образі героїв, наділених особливими фізичними якостями і моральними чеснотами.

У середні віки в суспільній думці переважав погляд на історію як на промисел Божий, політична думка розвивалася переважно зусиллями релігійних діячів і мислителів. Тому і політичні лідери в працях мислителів тієї епохи це провідники Божої волі.

В епоху Відродження, в центрі уваги громадської думки перебувала людина з її земними радощами і проблемами. Такою людиною в оточенні інших людей постає політичний лідер в працях італійського мислителя Н. Макіавеллі, який переніс політичного лідера з області уявного та належного в площину реального життя. В цей час відбувається звільнення від теології та активний аналіз проблем прав, державних законів, виникнення й функціонування політичних інститутів [10].

Зокрема останній розробив власну теорію лідерства, яка містить чотири основних положення: 1) влада лідера корениться в підтримці його прибічників; 2) підлеглі повинні знати, що вони можуть очікувати від свого лідера, і розуміти, що він очікує від них; 3) лідер повинен володіти волею до виживання; 4) правитель – завжди зразок мудрості і справедливості для своїх прихильників [11].

Питаннями лідерства та лідера займався відомий німецький соціолог, економіст і правознавець XIX ст. М. Вебер, який запропонував типологію лідерства, за якою виділив такі три типи:

– Традиційне лідерство, яке ґрунтується на вірі у святість традицій, звичаїв. Авторитет лідера традиційний і часто передається у спадок. Так, старший син монарха після його смерті сам стає монархом;

– Раціонально-легальне лідерство ґрунтується на вірі в законність існуючого порядку, його «розумність». Раціонально-легальний лідер приходить до влади на основі існуючих у суспільстві законів та інших правових норм. Він, як правило, обирається на керівну посаду в ході демократичних виборів. Відсторонення від посади легального лідера також відбувається на основі чинного законодавства.

– Харизматичне лідерство ґрунтується на вірі в особливі якості індивіда, які приваблюють для народу. У ролі харизми можуть виступати такі якості, як мужність, рішучість, близькість лідера до народу та ін. У баченні народу харизматичний лідер – це лідер-напівбог, пророк, який все знає і все може. Такий тип лідера з'являється, як правило, в кризові періоди розвитку суспільства [12].

Спробою пояснення феномена політичного лідерства виступає концепція особистісних якостей. В її основу була покладена ідея домінування суб'єктивних факторів у політичному процесі, коли пояснення владних відносин ґрунтувалося на визнанні вирішальної ролі особистісних якостей правлячих осіб. За нею, політичний лідер розглядається як активний і самодостатній суб'єкт суспільно-політичної діяльності, який завдяки своїм умінням і здібностям може впливати на пасивні маси [13, 6].

Існують й інші класифікації феномена політичного лідерства. Серед найпоширеніших в сучасній політичній науці, варто відзначити, психопатологічну типологію Г. Лассуелла розподіляє лідерів на «теоретиків», «адміністраторів» і «агітаторів», наділяючи кожний з цих типів специфічними властивостями. Типологія Д. Рисмана деференціє лідерів на «байдужих», «моралізаторів» і «внутрішніх спостерігачів». Типологія Дж. Барбера поділяє президентів США на чотири типи за шкалами «активності-пасивності» і «позитивності-негативності». В. Джоунс визначив чотири типи лідерів, зокрема «делегат», «довірена особа», «лакей», «підприємець», які діють у ринковому демократичному суспільстві, [13, 7].

Політичне лідерство є наслідком природних потреб людського суспільства. Ці потреби диктуються необхідністю самоорганізації, упорядкування життєвого укладу і поведінки людей з метою забезпечення їхньої життєдіяльності. Таке впорядкування досягається завдяки вертикальному управлінню, на чолі якого є лідер.

Західні політологи виділяють три основні компоненти ефективного лідерства:

- індивідуальні риси лідера;
- ресурси або інструменти, якими він володіє;
- ситуацію, в якій він діє і яка впливає на його політичну поведінку [6, 7].

Діяльність лідера є специфічною сферою його професійної активності і полягає в прагненні, за допомогою важелів політичної влади і особистого авторитету, практично реалізувати свої власні та групові інтереси, досягти поставленої мети, що була проголошена в задекларованій програмі, а це, в свою чергу, дасть можливість вирішити актуальні суспільні проблеми. Специфіка функціонування лідера визначається сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів. Так, до зовнішніх факторів відноситься національно-історична ситуація, у якій здійснює свою діяльність політичний лідер (політичний режим і політична культура країни). До внутрішніх відносять: психологічні характеристики і стиль поведінки політичного лідера [13, 8].

Важливими критеріями професіоналізму діяльності лідера виступають: здатність впливати на сучасні соціально-політичні і економічні процеси в суспільстві, політичну культуру різних соціальних груп, ефективно будувати управлінську вертикаль; рівень і обсяг професійних політичних знань; ступінь опанування професійними навичками і вміннями; специфіка професійної політичної позиції лідера; стиль політичної діяльності лідера як система індивідуальних підходів і способів розв'язання завдань політичної діяльності, формування комунікативних взаємозв'язків у соціальному середовищі; вміння формувати і підтримувати внутрішньоорганізаційну культуру своєї команди. Саме така діяльність лідера характеризується як професійна [13, 10-11].

Для успішної реалізації своєї програми, лідер, насамперед, повинен завоювати довіру мас та їх авторитет.

Інтереси суспільства вимагають від лідерів не тільки чітко сформульованих програм перетворень, але і бачення їх наслідків як позитивного, так і негативного характеру.

Головним змістом професійної діяльності лідерів є їх участь в здійсненні державної влади в сучасному суспільстві. Для того, щоб процес ухвалення державних рішень був гармонійним, узгоджувався з інтересами мас і цілями суспільного розвитку, діяльність лідерів повинна бути, перш за все, професійною [5, 10].

На даний час політична культура українських громадян є необхідною від підданської до активістської, для якої характерний стан розгубленості та соціальна пасивність, а це є підґрунтям для маніпулювання. Адже там де люди займають активну позицію, мають високу політичну культуру – менше можливостей для маніпуляції через різні політичні технології.

Своєрідністю формування іміджу українського лідера є те, що він створюється в умовах занепаду цінностей, які були притаманні минулим поколінням, й одночасно із застосуванням новітніх виборчих технологій [14, 10-13].

Політичним іміджем лідера є образ, що спеціально створюється та формується для досягнення поставлених цілей, та має відповідати як сценічним даним кандидата, так і соціально-психологічним очікуванням виборців. Головну роль у формуванні іміджу відіграють іміджмейкери політехнології, які в процесі своєї діяльності вирішують дві задачі: по-перше, розробка позитивного іміджу політика відповідно до вимог та очікувань населення; по-друге, забезпечення ефективної роботи політика у структурі влади [15, 64].

Ще Н. Маккіавелі в своїй праці «Государь» звертав увагу на те, яким чином необхідно приховувати власні негативні дії (тобто маніпулювати свідомістю людей). Він неодноразово підкреслює те, що якщо правитель вчиняє вигідні для нього аморальні вчинки, він повинен всіляко приховувати їх і представляти себе як чесну і порядну людину. Мислитель зазначає, що: «...правителю немає необхідності володіти усіма чеснотами, але є пряма необхідність виглядати наділений ними... Нехай перед тими, хто бачить його та чує, він з'явиться як саме милосердя, вірність, людяність і чесність, особливо чесність» [16].

Створення такого образу відбувається поетапно, кожний з яких має свої методи втілення в життя: а) збір і аналіз інформації, б) конструювання іміджу, в) адаптація кандидата до образу, г) апробація на електораті, д) аналіз інформації про імідж, є) корекція іміджу, ж) аналіз результатів [14, 10].

На сьогоднішній день, на жаль, спостерігається криза моральних цінностей, відсутній діалог еліти з масами, у суспільстві запанував культ наживи будь-яким засобами.

Політичний діяч України, який прийшов до влади, прагне максимально використовувати свій статус в своїй особистих інтересах. Наслідком такої ситуації стали: гігантський розрив між політичними лідерами та народом, відбулося падіння рівня суспільної довіри до владних структур та політичних лідерів. Єдиним виходом з такої ситуації є істотне підвищення якості української політичної еліти шляхом її глибокого оновлення шляхом залучення нових людей та фахової підготовки, які краще відповідали б потребам модернізації суспільства та викликам сучасного світу [17, 143-144].

В. Батушан під час вивчення проблем професійної підготовки політичних лідерів наводить дві основні моделі: північноамериканська (США, Канада та ін.), яка реалізується в університетській підготовці та західноєвропейська континентальна (Іспанія, Італія, Німеччина, Франція та ін.), яка передбачає утворення загальнонаціональних закладів, підпорядкованих голові уряду або іншому вищому керівництву. На його думку, найпрогресивнішу професійну підготовку державних службовців, в тому числі і політичних лідерів здійснює Міжнародна організація праці, визнано МЕС-концепцію, яка довела свою ефективність світу через реалізацію трьох найважливіших принципів професійної підготовки: 1) орієнтація на діяльність; 2) провідна роль того, хто навчається; 3) гарантія результату [18].

В Україні лише зовсім недавно, майбутні політичні лідери отримали можливість здобути полівалентні знання, які будуть безпосередньо використовуватися в своїй професійній діяльності. Випускники таких спеціальностей, як «Державне управління», «Парламентаризм та пар-

ламентська діяльність» будуть швидше адаптовуватися до політичних процесів, які відбуватимуться в Україні та світі.

Населення України вже втомилося від фінансово-економічної кризи, політичної нестабільності і готове пожертвувати частиною своїх прав на користь «сильної руки». Свідченням цього є опубліковані результати досліджень представлені Research & Branding Group, які вказують на те, що українці прагнуть сильного лідера, за що віддали свої голоси 80 % опитаних [19, 101].

Отже, у підсумку варто зазначити, що інститут лідерства є однією з головних складових ефективного управління в державі. Саме завдяки його авторитету та впливу (як формального так і неформального) залежить якісна складова розробленого та задекларованого (регіонального, загальнодержавного, зовнішньополітичного) курсу.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства актуалізується потреба у появі видатних політичних лідерів, здатних вивести з кризи та зупинити регіональний розкол України, відновити ідеї справедливості та моральності та реалізувати їх на практиці.

Діяльність лідера завжди має бути направлена на забезпечення економічної та політичної стабільності, соціальної справедливості, зростання рівня життя і добробуту громадян. Адже на лідера покладається ухвалення стратегічно важливих рішень, від яких залежить доля не тільки країни, а й кожного окремого громадянина. Ефективність впливу на суспільно-політичні, соціально-економічні та державотворчі процеси з боку інституту політичного лідерства безпосередньо залежить від стабільного і систематичного моніторингу громадської думки.

Отже, механізм соціально-політичного лідерства органічно пов'язаний із реалізацією феномена впливу в тій чи іншій соціальній спільності, коли політико-правова регламентація діяльності політичного діяча чи лідера близькоспоріднена із механізмом соціального контролю за прийняттям рішень, їх використанням в контексті зворотнього зв'язку в системі «лідер суспільство». Соціально-політичний вплив лідера – це не тільки реалізація політико-правових імперативів в його діяльності та домінування особистісного впливу над формальним, це ще й реальне входження позитивно-суб'єктивних ознак лідера як суб'єкта політичного впливу в практичну площину соціально-позитивних дій.

Бібліографічний список

1. Словник із соціальної політики. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 253 с.
2. Сущность, функции и типология политического лидерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paruszakona.ru/?p=100>

3. Ахундова А. Проблеми політичного лідерства [Електронний ресурс] / А. Ахундова // Гілея: науковий вісник. – 2012. – Вип. 58. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_58/Gileya58/P8_doc.pdf
4. Траверсе О. Політичне лідерство: поняття, дискурс, практика [Електронний ресурс] / О. Траверсе. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/332/>
5. Осипова С.А. Сучасні тенденції формування інституту політичного лідерства та їх прояв в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси» / С. А. Осипова. – О., 2006. – 16 с.
6. Пахарев А. Д. Політичне лідерство: історико-політологічний контекст і сучасне становище : автореф. дис. ... доктора. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси» / А. Д. Пахарев. – К., 2003. – 32 с.
7. Власов В. И. Влияние и процесс: монография [Електронний ресурс] / В. И. Власов. – Ростов на Дону, 2000. – Режим доступу : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001096/st000.shtml>
8. Нелюбов О. Р. Роль української еліти в процесі державотворення / О. Р. Нелюбов // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – К. : Міленіум, 2011. – № 2. – С. 210-214.
9. Виговський Д. Суть політичного впливу як категорії політичної науки / Д. Виговський // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2007. – Вип. 19. – С. 62-66.
10. Понятие лидерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paruszakona.ru/?p=102>
11. Теория лидерства Н.Макиавелли [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paruszakona.ru/?p=104>
12. Типология лидерства по Веберу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paruszakona.ru/?p=108>
13. Біленко С. С. Сутність і специфіка інституту політичного лідерства в сучасному українському політичному просторі : автореф. дис. на здобуття канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси» / С. С. Біленко. – О., 2004. – 16 с.
14. Денисюк С. Г. Імідж політичного лідера в контексті розвитку української політичної культури: особливості формування та механізми реалізації : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія» / С. Г. Денисюк. – К., 2007. – 18 с.
15. Єремєєва І. А. Проблеми формування ефективного іміджу в сучасній політології / І. А. Єремєєва // Гуманітарний журнал. – 2009. – № 3-4. – С. 63-69.

16. Нелюбов О. Р. Концепція політичного лідера у працях Н. Макіавеллі [Електронний ресурс] / О. Р. Нелюбов. // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – К. : Міленіум, 2011. – № 2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/Vdakk/2011_2/47.pdf
17. Ткачук В. Політична еліта та політична модернізація / В. Ткачук // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2008. – Вип. 20. – С. 139-144.
18. Батушан В. В. Професійна підготовка політичних лідерів як шлях підвищення ефективності впливу і взаємодії в державному управлінні [Електронний ресурс] / В. В. Батушан // Державне управління: теорія і практика. – 2011. – № 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2011_1/txts/Batushan.pdf
19. Шурко О. Формування іміджу авторитетного лідера в сучасних умовах / О. Шурко, А. Новик // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2010. – Вип. 22. – С. 100-105.

Стаття посвячена одній из актуальных проблем в современной политической жизни – исследованию функционирования института лидерства как механизма политического влияния. Определена сущность понятий «лидерство» и «лидер», выявлены формы и векторы влияния института политического лидерства в современном украинском политикуме.

The article deals with one of the urgent problems in contemporary political life – study of leadership as determinants of political influence. The essence of the concepts of «leadership» and «leader» are defined forms and vectors influence political leadership institute in contemporary Ukrainian politics.

Стаття надійшла до редколегії 17.01.2013

УДК 321.01/02

Лазарев С. С., ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕСУРСІВ

В статті здійснено аналіз теоретичних підходів до розуміння політичних ресурсів, вивчається сутність ресурсів, їх природа та зміст. Аналізується зміст таких понять як ресурси влади, можливості влади, різноманітні типології ресурсів та специфіка саме політичних ресурсів.

Суб'єкти політичної взаємодії не завжди раціонально використовують наявні політичні ресурси. Це призводить до непередбачених